

Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Katedra mediálních a kulturních studií a žurnalistiky

Rasismus v českém fotbale pohledem novinářů

Bakalářská práce

Filip Hedrich

Vedoucí práce: Mgr. Zdeněk Sloboda

Olomouc 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Počet znaků včetně mezer je 72 533.

V Olomouci dne:

.....

Poděkování

Děkuji Mgr. Zdeňku Slobodovi za odborné vedení mé bakalářské práce a vstřícnost, se kterou ke mně po celou dobu přistupoval. Dále děkuji novinářům Michalu Kvasnicovi, Bartoloměji Černíkovi a Jiřímu Fejglovi za vstřícnost a poskytnutí rozhovorů

Anotace

Bakalářská práce „rasismus v českém fotbale pohledem novinářů“ se zabývá tím, jak čeští novináři problém s rasismem v českém fotbale vidí. V práci reflektují i to, jestli rasismus a doba, která se v tomto ohledu stále posouvá a vyvíjí, má i dopad na jejich práci. V textu se také práce zabývá reflektováním rasistických kauz, které zahýbaly českým fotbalovým prostředím. Všechna data byla sbírána metodou rozhovorů se třemi novináři. V teoretické části se práce zabývá vysvětlováním pojmů a nastíněním jednotlivých kauz, které se týkají rasismu v českém fotbale.

Klíčová slova

Rasa, rasismus, novináři, fotbal, fanoušci, sport, žurnalistika

Abstract

The bachelor's thesis "racism in Czech football from the point of view of journalists" deals with how Czech journalists see the problem of racism in Czech football. In this work, they also reflect on whether racism and the times, which are still moving and developing in this regard, also have an impact on their work. In the text, the thesis also deals with the reflection of racist cases that affected the Czech football environment. All data was collected through interviews with three journalists. In the theoretical part, the work deals with explaining concepts and outlining individual cases that relate to racism in Czech football.

Key words

Race, racism, journalists, football, fans, sports, journalism

Obsah

1. Úvod a cíle bakalářské práce.....	6
2. Pojem rasa a rasismus	7
2.1. Rasismus a média.....	8
3. Charakteristika žurnalistických rozhovorů (interview).....	10
4. Problémy s rasismem v Českém fotbale a analýza FIFPro.....	13
5. Vybrané kauzy týkající se rasismu v českém fotbale	15
6. Kauza Kúdela a Sparta v evropských pohárech.....	20
7. Petr Rada a rekordní trest	27
8. Typy návštěvníků fotbalových utkání	29
9. Rozhovory s novináři	31
9.1 Představení oslovených novinářů.....	31
9.2 Rozhovory	32
10. Závěr.....	39

1. Úvod a cíle bakalářské práce

Problémy s rasismem se dají najít ve všech sférách, prakticky v každé zemi světa. Tato problematika neminula ani fotbalové prostředí, kde je rasismus na stadionech jevem, který pořád existuje. Jinak tomu není ani v českém fotbale, kde se v minulosti řešilo hned několik kauz, které se tohoto problému týkaly. I přesto, že jsou hráči s africkými kořeny, již několik let nedílnou součástí české nejvyšší fotbalové soutěže, stále se mezi fotbalovou veřejností najdou skupiny, pro které to je problém.

Cílem této bakalářské bude za pomoci metody rozhovorů s novináři, zjistit, jaké to bylo psát o hráčích jiné barvy pleti v době, kdy to pro naši ligu bylo tabu, jak se takové psaní vyvíjelo dál, a jak je na tom teď. Zjišťovat budu, jak novináři vnímají a reflektují téma rasismu v českém fotbale jejich optikou, a jak zpětně reflektují vybrané kauzy. Ptát se budu současných novinářů předních sportovních periodik v České republice. Zajímat mě bude, jak si na psaní o hráčích jiné barvy pleti pamatují z minula, kdy české kluby přiváděly své první akvizice z afrických zemí. Jak se takové psaní vyvíjí, jestli je něco, co by dříve prošlo a teď už ne a naopak. Je něco, o čem ví, že se musí při tvorbě takových článků vyvarovat? Jak postupovat při citlivých tématech, kdy článek řeší incident, kdy byl hráč například rasisticky urážen na stadionu i mimo něj? Jsou nějaká slova nebo slovní spojení, která dříve mohli používat, ale teď to už nejde? A jak se podle nich za poslední roky změnila kultura fanoušků směrem k těmto hráčům, kdy můžou srovnat, jaké byly reakce na první takové posily od fanoušků, versus jak, zejména tvrdé „ultras“ jádro, přijímá tyto hráče teď.

V teoretické části bude charakterizován pojem rasismus a rozhovory obecně. Popsány budou dva druhy aktivních skupin fanoušků na fotbalových stadionech, hooligans a ultras, kde rozeberu i rozdíly mezi nimi. Budou nastíněny problémy s rasismem v českém fotbale, a jeho největší a nejznámější kauzy, kdy některé měly přesah i do zahraničí. Dále budou představeni novináři, kteří pro tuto bakalářskou práci poskytli rozhovor, a pokud takové mají, tak i jejich texty, které se této problematice týkaly.

Druhá část bude zaměřena na zmíněné rozhovory s vybranými novináři z největších sportovních periodik v České republice, kteří poskytnou svůj pohled na danou věc, kdy byly otázky směřovány hlavně na práci s tématem rasismu v českém fotbale, a také na jednotlivé kauzy.

2. Pojem rasa a rasismus

Nejdříve je potřeba se podívat na to, jak je definován pojem rasa. Podle antropologického slovníku se to má s pojmem takto: „*Pojem lidská rasa představuje popis biologických vlastností lidských populací na základě společně sdílených fenotypových znaků (barvy pleti, struktury vlasů, obličejových rysů aj.).* (Malina, 2006)

Dále je potřeba se podívat, co je to vlastně pojem rasismus, jelikož ho každý autor definuje trochu jinak. V zásadě je však rasismus nepřátelský postoj vůči příslušníkům jiné rasy nebo etnika. Může nabývat až fanatických postojů a přesvědčení o tom, že jedna rasa je nadřazená nad ostatními. Důvodů rasistického chování může být hned několik. Sociální napětí ve skupině, které se obrací proti menšině, univerzální hledání viníka, odstranění pracovní konkurence, přenést na někoho zodpovědnost ve chvíli, kdy se nedaří. Jeden z jevů rasismu je také xenofobie, což je strach z nového nebo neznámého. Většinou je založena na dohadách, zveličování a vymýšlení obav z neexistujícího ohrožení od jedinců nebo skupin lidí.

Tyto dílčí projevy rasistického chování mohou postupně přerůst k omezování určité rasy, což vede k rasové segregaci. Vystupňovat může až ke genocidě. K takové situaci může dojít zejména v případě, že se jedná o politiku státu, která je podpořena rasistickou ideologií. Ta staví na nerovnosti mezi rasami a na tom, že jedna rasa je nadřazená té druhé.

Americký černošský autor, protirasistický aktivista a historik rasové a diskriminační politiky v Americe, Ibram Xolani Kendi, definuje rasismus jako spojení politických a diskriminačních myšlenek, které normalizují rasovou nerovnost (Kendi 2019). Schaeffer tento pojem ve své knize „*Encyclopedia of Race, Ethnicity, and Society*“ definuje jako „*přesvědčení, že lidské chování je ovlivněno stabilními dědičnými charakteristikami vycházejících z oddělených rasových kmenů*“ (Schaffer 2008)

Vyvrcholením všech těchto ideologií byl nacismus vedený Adolfem Hitlerem ve 20. století. Ten kromě příslušníků jiných ras odsoudil k vyhlazení i některá bílá etnika (Židy). Hitler dělil rasu na tři kategorie. Árijskou rasu, která je všem nadřazená, byly to podle něj zakladatelé kultury. Dále byly národy, které byly schopny využít tyto ideje. Na posledním místě byli Židé, které považoval za ničitele této kultury. Podle něj mohli za prohru ve válce a i za upadající ekonomiku.

Problémy s rasismem jsou stále po celém světě. V České republice se projevuje rasová nesnášenlivost z největší části proti příslušníkům romské rasy. Jednou z nejvíc mediálně známých kauz, týkajících se rasismu v České republice, je bezesporu rasistický útok na Vítkově v roce 2009. Tehdy čtveřice mužů hodila do domu, kde žila romská rodina, zápalné láhve, které byly naplněné benzinem. Největší poranění utrpěla malá Natálka, která měla popáleniny třetího a čtvrtého stupně na osmdesáti procentech těla. Pachatelé se hájili tím, že si mysleli, že pouze zapalují opuštěný sklad plný kradeného zboží. Soud jim tehdy neuvěřil a naopak udělil výjimečné tresty.¹

V České republice se však dějí i případy obráceného rasismu, tedy ze strany Romů na příslušníky bílé rasy. Jedním z nich je případ, který se odehrál v roce 2010 v Krupce. Tehdy dva Romové přepadli a chtěli okrást dvanáctiletého Patrika, který šel pěšky z dětského domova do Ústí nad Labem za matkou, protože se mu stýskalo. Kousek od bohosudovského nádraží jej napadli dva Romové ve věku čtrnáct a sedmnáct let, jen protože je bílý. Když zjistili, že u sebe nic nemá, tak jej brutálně zbili a zneužili. Přitom mu říkali, že mu udělají to stejné, co Hitler cikánům. Sedmnáctiletý Rom dostal trest odnětí svobody ve výši deseti let. Jeho mladší kamarád, přes svůj nízký věk, stíhán nebyl.¹

2.1. Rasismus a média

Sdělovací prostředky hrají zajisté velmi velkou a důležitou roli, co se týče informace o kauzách, spojených s rasismem. Lidé, kteří například žijí v zemi, kde je rozlišný počet ras, přebírají své informace o svých spoluobčanech velkou měrou z médií a mohou si vytvářet předsudky a dochází ke stereotypizaci. Takový člověk se poté může bát, když se vedle něj nastěhuje například afroamerická rodina, což může vyústit do nepříjemných situací. Proto by se mělo při informování o incidentu, kde hrála roli rasa, přistupovat opatrně. Podle Farringtona jsou v tomto ohledu média jakousi dvojsečnou zbraní. Podle jeho názoru média marginalizují zastoupení menšin, které se poté stávají prakticky ignorovanými. Naopak pro publikum, které dané médium konzumuje, pociťuje k menšinám negativní energie, i když s nimi z reálného života nemají prakticky žádnou zkušenost a skoro nikde se s nimi nepotkávají. (Farrington 2012)

¹<https://moravskoslezsky.denik.cz/tema/vitkov-romove-zharstvi-kudrik-rasismus.html>
<https://liberecky.denik.cz/zlociny-a-soudy/za-rasisticky-utok-dostal-mladistvy-rom--let.html>

Situaci nepomáhají ani bulvární média, která lákají čtenáře na poutavé titulky nebo úvodní fotografie. Věci nemusí být vůbec tak jak se podle titulku nebo obrázku zdají, v textu je po otevření článku často něco úplně jiného. Až po přečtení zjistí čtenář skutečný kontext, některým však k utvoření názoru stačí pouze titulek, který často vůbec nevyovídá o realitě.

3. Charakteristika žurnalistických rozhovorů (interview)

Rozhovor je jednou z výzkumných metod, kdy se tazatel za pomoci otázek ptá respondenta, a díky jeho odpovědím dosahuje svého cíle, kvůli kterému je rozhovor veden. Novinář je v roli tazatele, který určuje typ otázek, okruhy, spád, a to, jak se bude rozhovor jako celek ubírat.

Pro práci novináře, nejen v oblasti rozhovorů, je důležitá kvalitní rešerše. *„Provést rešerši znamená prohledat dostupné informační zdroje (katalogy knihoven, odborné elektronické databáze, webové stránky univerzit, vědeckých společností/firem apod.). Shromáždění a prostudování vybrané relevantní literatury je předpokladem k vytvoření přehledu o stavu poznání v oboru a o tématu vaší práce. Díky rešerši si utřídíte základní poznatky, východiska a získáte inspiraci pro svou vlastní práci.“³*

Žurnalistické rozhovory se v počátku dělí na dva základní typy. Na zpravodajské interview a publicistické interview.

Zpravodajské interview – Jedná se o dialogický mluvený žánr. Novinář s dotazovaným přináší čtenáři (posluchači) odpovědi na základní zpravodajské otázky. Kde? Kdy? Kde? Co? Jak? Tento typ rozhovoru se vede většinou na aktuální téma. Využívá se zde tzv. typ standardizovaného rozhovoru. Otázky jsou tedy předem připravené, stejně tak i jejich pořadí. (Jílek 2009)

Rozlišuje se i typizace otázek, která se dá použít v každém interview. Podle Štorcka dělíme otázky na pět typů.

Dichotomické – odpovědi ve stylu ano/ne.

Alternativní – vyčerpávají možnost variant odpovědí.

Kontrolní – používá se ke kontrole některé z předešlých odpovědí.

Otevřené – vyzpovídání má neomezené možnosti odpovědí.

Doplňující – používají se, když dotazovaný nezodpoví plně nebo přesně předchozí otázku.

U zpravodajského interview jsou nejvíce využívány otázky dichotomické, alternativní a doplňující. (Štorkán, 1978)

Publicistické interview – V publicistickém interview jsou používány všechny typy otázek. Kromě alternativních, dichotomických, a doplňujících, se zde používají i otázky otevřené a kontrolní. Publicistické interview má řadu specifik. *„Z kompozičního hlediska je typické řazení úvodů, ne však pouze shrnujících, jak tomu je u zpravodajství. Vybrán může být i zajímavý názor, úvaha, případně může být v úvodu interviewovaný představen. Kompozičním specifikem, které tento typ rozhovoru odlišuje od zpravodajské modifikace, je skutečnost, že žurnalista ve svých otázkách navazuje na předchozí výpověď interviewovaného. Dalším specifikem je náhrada otázky větou oznamovací v rámci dialogické repliky, případně užití nedokončené výpovědi, na niž dotazovaný v intencích dialogu navazuje.“* (Jílek, 2009)

Dále má publicistické interview čtyři modifikace. Rozhovor zjišťující názory, osobní rozhovor, biografický rozhovor a skupinový rozhovor.

Rozhovor zjišťující názory – zjišťuje názory dotazovaného na aktuální události. V publicistickém stylu to je nejdominantněji využívaná modifikace

Osobní rozhovory – rozsáhlý, obsáhle strukturovaný typ rozhovoru, který v sobě nese velkou informační hodnotu pro příjemce. Během tohoto typu rozhovoru je sledována osobní i soukromá biografie, názory, skutky,...

Biografický rozhovor – zaměřen na činy, vlastnosti, filozofii a skutky dané osobnosti. Lze považovat jako dialogická analogie medailonu. Bohatě strukturovaný typ rozhovoru.

Skupinový typ rozhovoru – konfrontace názorů několika osob na dané téma, nekonfrontují se však mezi sebou. Tento typ rozhovoru představuje osoby účastníci se rozhovoru a jejich názory.

Kromě standardizovaného typu rozhovoru, který se používá i ve zpravodajství, publicistické interview využívá i dva další styly - relativně volný a hloubkový.

U stylu **relativně volného** je stanoven cíl, ne však přesné pořadí a postup otázek. Kvůli tomu musí dotazující se osoba používat a uplatňovat v dialogu psychologický přístup k tomu, aby získal odpověď.

Hlubkový styl je na provedení nejnáročnější. Vyžaduje hloubkovou a odbornou přípravu ze strany novináře, musí proniknout do podstaty problému, odhalit motivaci, záměry a zkoumat všechny nejširší souvislosti. (Jílek, 2009)

4. Problémy s rasismem v Českém fotbale a analýza FIFPro

Rasismus rozhodně není záležitostí jen českých fotbalových stadionů. Projevy rasismu, ať už ve větší nebo menší míře, se objevují prakticky ve všech zemích fotbalového světa. Podle Christose Kassimerise jsou tyto projevy zapříčiněny politikou daného státu, nacionalismem, sociálními třídami a pokrytím problému rasismu médií. Například ve spojeném království jsou nastaveny jasné podmínky pro užívání rasy ve člancích. Jsou popsány tři důležité body, které musí mít novinář na paměti. Za prvé, odkaz na něčí rasu musí být použit jen tehdy, pokud je to relevantní a klíčové pro příběh v daném článku. Za druhé, pokud je takový odkaz učiněn, nesmí být pejorativní nebo předpojatý. A za třetí, odkaz se musí použít jen na jednu individuální osobu, nemůže se brát jako skupina lidí (Kassimeris, 2007).

V roce 2012 provedla FIFPro (mezinárodní federace profesionálních fotbalistů) analýzu problémů, které zažívají fotbalisté hrající v ligách východní Evropy. Do výzkumu bylo zapojeno dvanáct zemí. Jmenovitě Bulharsko, Rusko, Ukrajina, Česká republika, Chorvatsko, Řecko, Maďarsko, Kazachstán, Černá hora, Polsko, Srbsko a Slovinsko. Výsledky výzkumu jsou uvedeny v dokumentu FIFPro Black Book Eastern Europe.

Za Českou ligu vyplnilo dotazník 263 profesionálních hráčů. Za pomoci této analýzy se zjistilo, že Česká republika má největší problémy s rasismem, nebo jiným typem diskriminace, ze všech zkoumaných zemí. 36,5% dotazovaných uvedlo, že se v naší lize setkala s nějakým typem rasismu nebo diskriminace. 83,7% dotazovaných uvedlo, že byli uráženi fanoušky, 11,6% bylo uráženo protihráči. Ostatní byli uráženi dokonce svými spoluhráči.²³

Vyjádření české hráčské fotbalové unie: *Jedním z hlavních cílů představitelů českého svazu v procesu vyplňování dotazníků, bylo překonat obavy hráčů, a vysvětlit jim, že odpovědi nebudou mít žádné důsledky na jejich fotbalové kariéře. Ze začátku byli hráči kvůli případným trestům z klubů velmi neochotní. Poté, co zástupci odborů jasně vysvětlili situaci a význam dotazníků, hráči začali spolupracovat. Kluby při postupu vůbec nespolupracovaly. Kvůli těmto problémům bylo prakticky nemožné dostat osobní vyjádření/rozhovor s hráčem.*³

² <https://fifpro.org/en/supporting-players/competitions-innovation-and-growth/sustainable-economic-growth-in-football/fifpro-black-book-eastern-europe/>

³ <https://cafh.cz/>

FIFPro je celosvětová organizace, která zastupuje přibližně 65 000 profesionálních fotbalistů z různých koutů světa. Své sídlo má v nizozemském Hoofddorpu a skládá se z 58 národních hráčských asociací. Asociace byla založena již 15. prosince 1965. Zakládajícími členy byli Francie, Skotsko, Anglie, Itálie a Nizozemsko. Asociace pravidelně vybírá nejlepší jedenáctku hráčů za předchozí kalendářní rok.²

5. Vybrané kauzy týkající se rasismu v českém fotbale

V této kapitole se budu zabývat několika kauzami, týkajícími se rasismu v Českém fotbale. Většina vybraných kauz se nějakým způsobem budou týkat místního fotbalového klubu SK Sigma Olomouc, budou zde však i prezentovány kauzy, které byly hojně medializovány a týkají se jiných klubů. U většiny vybraných kauz je přidáno i vyjádření, od hráče, trenéra nebo klubu, kterého se daná situace týkala.

Úplně prvním hráčem tmavé pleti v nejvyšší české fotbalové soutěži byl Timothy Mwitwa. Ten v roce 1990 přestoupil do AC Sparta Praha. Za pražský klub ale odehrál pouze devět zápasů. Poté se vrátil zpět do Zambijské ligy, kde tragicky zemřel při havárii letadla. Svě si zažil i záložník ze Zimbabwe Kennedy Chihury. Ten se stal prvním výrazným hráčem, tmavé barvy pleti, v české nejvyšší soutěži. Při zápase s Brnem se, kromě rasistického napodobování opičích skřeků, na hřiště dostaly odhadem přibližně dvě desítky banánů a pomerančů, které po Chihurim hodili nejradikálnější příznivci brněnského celku. Klub za to tehdy dostal pokutu 50 tisíc korun a dvě osoby byly zadrženy. To se psal rok 2001. Chihuri to po zápase okomentoval smířlivě slovy: „*Nevadí mi to. Každý jsme jiný. Ať si dělají, co chtějí, já se soustředím na fotbal a nechávám to být.*“⁴

Situaci naopak moc nepomohl tehdejší kouč Viktorie Žižkov Petr Uličný. „*Že na Chigiho řvali, že je šimpanz? Já jsem to neslyšel. Ale on je černý. Kdybychom přijeli do Afriky, taky by na nás řvali, že jsme bílí.*“⁴ V té době byl podobný typ vyjádření běžný. Dnes by byl Uličný společností odsouzen.

Prvními fotbalisty černé pleti v týmu SK Sigma Olomouc byli bratři Paschal a Martins Ekwuemovi. Do klubu přicházeli společně v roce 2002. V Sigmě každý z nich odehrál osm zápasů a po jednom, respektive dvou letech se stěhovali na další adresu. Ale ani jim se rasismus na stadionu nevyhnul. Když nastoupili do svého prvního zápasu, radikální fanouškovské jádro na protest odešlo, někteří nechodili i na další zápasy. Situaci komentoval i tehdejší sportovní ředitel Hanáků Jiří Kubiček: „*Příchod Paschala a Martinse mi dal nejvíc*

⁴ https://www.tyden.cz/rubriky/sport/fotbal/gambrinus-liga/simpanzi-rasistickou-vzpominkou-fotbalove-cesko-dospiva_186811.html

zabrat. Vzpomínám na ně strašně rád, ovšem další černochoch se v Sigmě neobjeví. Česká společnost ještě není otevřená.“⁵

Rasismus není při zápasech Olomouce ojedinělým jevem. Napodobování opičích skřeků si museli za posledních dvacet let vyslechnout jak hráči soupeřů, tak hráči Sigmy. Jedna z největších rasistických kauz posledních pěti let, se odehrála v Pardubicích, při zápase se Sigmou v březnu 2017. Nová zimní posila Bidje Manzia, se po vítězném zápase přemístila se svými spoluhráči před kotel olomouckých příznivců, kteří se rozhodli svůj klub v Pardubicích podpořit. Na adresu Manzií se během děkovačky snesla vlna bučení, pískotu, nadávek a největších rasistických urážek od jedné z částí olomouckého kotle. Hráči poté zamířili do kabin. Na následné tiskové konferenci chování určité části olomouckých fanoušků odsoudil trenér Václav Jílek, i Manziův spoluhráč Jakub Plšek. V návaznosti na to vydal klub prohlášení: *„SK Sigma Olomouc důrazně odsuzuje chování několika jedinců v hledišti během utkání a po jeho skončení. Za klub již v minulosti nastupovalo množství hráčů různých ras a náboženských vyznání. Projevy rasismu, netolerance a xenofobie na fotbalové stadiony nepatří, jsou pro nás nepřijatelné a lidé s takovým chováním nejsou na Andrově stadionu a zápasech Sigmy vítáni. Podobné chování jsme připraveni tvrdě potírat.“⁶*

Bidje Manzia se stal hlavní tváří ještě jedné kauzy týkající se rasismu. V srpnu 2021 hrál Manzia za Frýdek-Místek utkání prvního kola domácího poháru na hřišti Slavičina. V prodloužení zápasu zaslechl Manzia rasistické urážky na svoji osobu. Rozhodl se to sám řešit, šel za postranní čáru a fanouškovi dal hlavičku. Manzia byl po červené kartě okamžitě vyveden ze hřiště. Hlavičku navíc dal nesprávnému člověku. Rasistických urážek se měl dopustit muž, který stál za napadeným. Po zápase měl tým Frýdku-Místku jasno v tom, že se rasistický útok opravdu stal. Po zápase to komentoval Josef Květoň: *„Na Manziho byl faul. Když ležel na zemi, jeden z diváků na něj zakřičel: ‚Vstávej, ty černá opice.‘ Nevěděl, kdo to říká, ale vstal, zamířil k zábradlí a trefil prvního člověka,“* citoval Deník.cz náhradního brankáře Josefa Květoně z Frýdku-Místku. *„Urazil ho pán, co stál za ním. Vím přesně, o koho šlo. Měl s sebou i děti. Řekl jsem mu, že jim moc hezký příklad, jak se správně chovat, nedává. Nevěděl, co říct. Neviním ostatní diváky, byl to zkrat jedince,“* prohlásil Květoň.⁷

⁵ https://www.idnes.cz/fotbal/prvni-liga/jak-na-rasismus-ve-fotbalove-olomouci-dejte-smlouvu-cernochovi.A110122_105933_fotbal_rou

⁶ https://www.idnes.cz/olomouc/zpravy/policie-vysetrovani-rasismus-fotbal-sigma-olomouc.A170308_162458_olomouc-zpravy_stk

⁷ https://www.idnes.cz/fotbal/domaci-souteze/bidje-manzia-rasismus-slavicin-frydek-mistek-mol-cup-1-kolo.A210812_134940_fot_dsouteze_min

Naopak tým domácího Slavičina trval na tom, že k žádnému přestupku nedošlo: „Nemám k tomu co říct. Nic jsem neslyšel, ani rozhodčí. Hlavní i asistent byli daleko. Slyšeli to jen hosté. Jsme z toho hodně roztrpčení. Nikoho nezajímá fotbal, ale co kdo řekl, nebo neřekl. Je to tvrzení proti tvrzení stejně jako při zápase Slavie na Rangers. Rozhodčí to uvedli do zápisu o utkání, má se to řešit za týden v Olomouci,“ řekl Stanislav Belžík, sekretář a vedoucí mužstva Slavičina.⁷

Zasedání disciplinární komise rozhodlo v Manziův neprospěch, k rasistickému útoku podle nich nedošlo. „Na základě našeho šetření nebylo jasně prokázáno, ani z výpovědí některých zástupců frýdeckého klubu, že by šlo v tomto případě o rasismus,“ potvrdil předseda DK FAČR pro Moravu Milan Lapeš. Rasismus nebyl prokázán, ale i tak dostal Slavičín pokutu pět tisíc korun za pochybení ze strany pořadatelů. Vyloučený Manzia dostal trest za hrubé nesportovní chování na tři zápasy. „Mrzí nás, co se stalo. Přestože nejsme policie a nemáme tato práva, podařilo se nám vyslechnout diváky, kteří byli účastníky incidentu. Ale podle našich informací k žádnému rasistickému útoku nedošlo. Stále trváme na tom, že klub jako takový rasismus v jakékoliv podobě odmítá a vždy bude proti němu bojovat,“ zdůraznil místopředseda TVD Slavičín Bronislav Münster.⁸

Rasismus se na Andrově stadionu v Olomouci objevil i v době covidové, kdy se prakticky všechna utkání hrála za „zavřenými dveřmi.“ Po uvolnění opatření mohlo na stadion pár desítek fanoušků. Olomoucký klub vpustil na utkání proti Plzni několik členů kotle. Tato malá skupinka v průběhu zápasu rasisticky urážela hostujícího útočníka Jeana-Davida Beauguela. Kromě urážek bylo slyšet napodobování opičích skřeků pokaždé, kdy se hráč potkal s míčem.

„Jakmile jsme zaznamenali tyto projevy, pořadatelská služba okamžitě zasáhla a aktéři incidentu byli vyvedeni ze stadionu,“ uvedl Milan Zapletal, bezpečnostní manažer SK Sigma Olomouc. Po zápase se k incidentu na svém twitteru vyjádřil i urážený francouzský útočník: „Chtěl bych vědět, kdy vedení české ligy začne dávat vysoké pokuty za projevy rasismu? Kdy??? Jak je možné akceptovat toto na stadionu, od několika hloupých fanoušků!! Můžou dělat opičí zvuky, ale nikdo nereaguje.“⁹

⁸ <https://www.denik.cz/fotbal-perlicky/dk-rasismus-se-ve-slavicine-nekonal-manzia-dostal-tri-zapasy-stop-20210819.html>

⁹ https://twitter.com/jdavid_beauguel?lang=cs

Olomoucký klub ve svém prohlášení chování části fanoušků odsoudil a Beauguelovi se omluvil: „*SK Sigma Olomouc důrazně odsuzuje rasistické projevy několika jedinců ze skupiny fanoušků na jižní tribuně vůči plzeňskému hráči Jeanu-Davidu Beauguelovi. Takové chování v žádném případě nepatří na fotbalové stadiony, a proto se od něj klub distancuje. Jménem klubu se omlouváme Jeanu-Davidu Beauguelovi i celému klubu FC Viktoria Plzeň.*“

„*Pevně věříme, že se jednalo o ojedinělé projevy individuálních jedinců, což však nijak nesnižuje vážnost situace. Oceňujeme aktivní přístup pořadatele a věříme, že se olomouckému klubu podaří dotyčné osoby identifikovat a adekvátně proti nim zasáhnout. Takové fanoušky si na stadionech nepřejeme,*“ stálo ve vyjádření Ligové fotbalové asociace.¹⁰

Jean-David Beauguel opustil Viktorii Plzeň po konci smlouvy v létě 2022. Dle jeho vyjádření byl rasismus jeden z důvodů, proč už nechtěl setrvat v české nejvyšší soutěži. Na problémy s rasismem na českých stadionech i na sociálních sítích několikrát upozorňoval, incident z Olomouce nebyl jediný.

Rasismus může zaznít i od trenéra. V roce 2018 se nevhodného výroku dopustil zkušený kouč Vlastimil Petržela, který v té době trénoval Zlín. Na pozápasovém rozhovoru uvedl, že obdržený gól byla „*hrubá chyba toho černocho.*“ Tímto výrokiem se snažil upozornit na středního obránce Jonathana Bijimineho z Konga. Reakce od ostatních hráčů tmavé pleti na sebe nenechaly dlouho čekat. Přímo svěřenec Vlastimila Petržely, Ibrahim Traoré, se svého spoluhráče zastal na sociálních sítích: „*V česku je asi normální takhle mluvit.*“¹¹

Ostřejší slova volil Joel Kayamba, tu dobu hrající v druholigové Opavě. *Gól proti Plzni byl chybou pravého obránce. Tento trenér ani neví jak bránit, ale svádí to na černocho. Já jsem tmavé pleti a jsem na to hrdý. Český fotbal nikdy nebude na té nejvyšší úrovni, dokud tu budou lidé jako tento král blbosti a rasismu. Jak vůbec může trénovat profesionální tým? Miluju Česko a bělochy, ale musí tu existovat vzájemný respekt. Přestaňte do fotbalu zavádět rasistické kecy. Nevadí mi, že někoho označil za černocho, protože já jsem také černocho a také to tak beru. Vadil mi ale jeho způsob, jakým to podal. Nemá vůbec žádný respekt. Kdyby byl jediný trenér na světě, radši ukončím kariéru.*“ Za tuto zprávu forward z Toga dodal vulgární francouzské slovo.

¹⁰ <https://www.denik.cz/fotbal-prvni-liga/rasisticka-ostuda-kotel-sigmy-hucel-na-beauguela-20200614.html>

¹¹ <https://twitter.com/traoreibra16?lang=cs>

K věci se ihned vyjádřil zlínský klub prostřednictvím sportovního ředitele Zdeňka Grygery. *„Je to nešťastné vyjádření, ale vše jsme si ihned poté vysvětlili. Bylo to jen nedorozumění, které nás mrzí, ale v žádném případě nemůže být řeč o rasismu. Hráč dostal důvěru od kouče Petržely v několika zápasech a za své výkony byl i pochválen. Náš klub navíc zaměstnává další hráče, kteří mají nejrůznější etnický původ., takže hovoření o rasismu není na místě. Jonathan Kabasele Bijimine i trenér Vlastimil Petržela spolu vycházejí profesionálně jak po sportovní, tak i lidské stránce.“¹²*

K celé situaci se následně vyjádřil i sám Vlastimil Petržela: *„Jsem v klubu týden a hráče ještě pořádně neznám. Já jsem zažil v Michalovicích hráčskou stávkou sedmi černochů, ale tohle v klubu nikdo neřeší, všichni jsou s tím v pohodě a smějí se tomu. Přeci nebudu říkat černochovi, že je bílý.“¹³*

Tato vyjádření však Kayambu neuklidnila. K celé věci ještě pro Moravskoslezský deník doplnil: *„Udělal jsem si fotbalový večer. Zápas jsem viděl celý, to co řekl pan Petržela, mě hodně zklamalo. Toho pána znám už z Baníku, pro mě je to rasista. Takový člověk nemůže být přece profesionálním trenérem. Jako trenér má právo kritizovat hráče. Ale přece řeknu jeho jméno a ne - ten černoch. Hrajeme fotbal, je to sport, je to zábava. Tohle do něj nepatří, buďme lidi. Sám jsem tmavé pleti, hodně se mě to dotklo. Proto jsem reagoval na sociálních sítích, ať se ví, jaký dokáže, bohužel, být i fotbal v Česku. Žiju v Česku pět let. Tuhle zemi mám v srdci. Líbí se mi tady. Ale k chování pana Petržely nemám slov. Pro mě to není žádný trenér, ale rasista.“¹⁴*

¹² <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-ceska-1-liga-rasismus-v-zadnem-pripade-bylo-to-nedorozumeni-zni-ze-zlina-973598>

¹³ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/petrzela-o-svem-vyroku-prece-nebudu-černochovi-říkat-ze-je-bily-v-klubu-jsem-uz-zazil-stavku-43949>

¹⁴ <https://www.denik.cz/fotbal/joel-kayamba-toho-pana-znam-uz-z-baniku-pro-me-je-to-rasista-20180319.html>

6. Kauza Kúdela a Sparta v evropských pohárech

Kauza spojená s rasismem a českým klubem, která historicky nejvíce rezonovala, byla kauza slávisty Ondřeje Kúdely. V březnu 2021 se ve skotském Glasgow odehrál v rámci osmifinále Evropské ligy odvetný zápas mezi místním klubem Rangers a Pražskou Slavií. Zápas byl ostrý od první minuty. Ve druhém poločase intenzita nabírala na obrátkách a vyvrcholilo to červenou kartou pro Kemara Roofa za kopnutí do hlavy slávistického brankáře Ondřeje Koláře, který utrpěl těžké zranění a musel být vystřídán.

Několik minut před koncem zápasu zůstal po dalším tvrdém zákroku ležet na trávniku slávistický hráč. U situace stál finský záložník s africkými kořeny Glen Kamara. Posléze k němu kapitán pražského celku Ondřej Kúdela a se zakrytými ústy něco Kamarovi pošeptal do ucha, což vyústilo v další strkanici.

Situace se neuklidnila ani po konci zápasu. Slávisté nebyli vpuštěni ještě nějakou dobu do kabin. Po vpuštění do útrob stadionu se Ondřej Kúdela odebral na namátkovou dopingovou kontrolu, na kterou byl vylosován. Na chodbě však stál Glen Kamara a ten mu, podle očitých svědků, měl dát pěsti. „*Nijak jsem nereagoval. Kamaru začala uklidňovat jak ochranka, tak i zástupci UEFA, kteří z toho byli naprosto v šoku a roztřesení*¹⁵,” uvedl pro idnes Kúdela. Slavie vše oznámila na policii, a přes velvyslanectví České republiky ve Velké Británii, podala na Kamaru trestní oznámení.

„Napadení hráče Ondřeje Kúdely bylo připraveno a promyšleno včetně vědomého zakrytí kamer na místě incidentu. Brutální a surový útok byl veden s plnou intenzitou s cílem zranit a způsobit fyzickou újmu. V podání jsou uvedena jména svědků, kterými kromě zástupců SK Slavia Praha byli také představitelé delegace UEFA a trenér Rangers FC Steven Gerrard,“ stálo v prohlášení klubu SK Slavia Praha.¹⁶

Skotská strana si stála za tím, že Kúdela Kamarovi pošeptal rasistickou urážku, ve znění *you are f*cking monkey, you know you are*. Strana Ondřeje Kúdely trvala na tom, že slávistický obránce použil slovní spojení *f*cking guy*. Nesportovní chování přiznal, rasistické chování nikoliv. Zástupcům finského záložníka se tato verze nepozdávala, jelikož tato věta nedávala anglicky smysl. Obhajoba Kúdely to odůvodnila tím, že znalosti anglického jazyka, má slávistický střední obránce prakticky nulové. Disciplinární komise UEFA v této kauze

¹⁵ https://www.idnes.cz/fotbal/pohary/ondrej-kudela-rozhovor-kamara-incident-rangers.A210319_145832_fot_pohary_dc

¹⁶ <https://www.slavia.cz/>

rozdala následující tresty. Glen Kamara dostal za napadení třízápasový trest, Ondřej Kúdela za rasismus dostal trest na deset zápasů. Neměl tak stihnout mistrovství Evropy, které začínalo v červnu. Proti tomuto verdiktu se odvolal.

Odvolání bylo podáno z důvodu, že UEFA nedodala přímý důkaz, vše tak zůstávalo v rovině tvrzení proti tvrzení. UEFA brala v potaz svědectví Kamarova spoluhráče Zungua, který měl daná slova slyšet. Zástupci Ondřeje Kúdely toto tvrzení rozporovali s tím, že ta slova Zungu nemohl slyšet, jelikož si Kúdela zakryl ústa, a nikdo z dalších hráčů nehlásil, že něco slyšel. Předseda představenstva SK Slavia Jaroslav Tvrdík uvedl pro Lidovky.cz, že Kamara během výpovědi čtyřikrát změnil danou větu. Zungu potom dvakrát uvedl jiná slova.

Slyšení bylo prováděno online formou, sám Kúdela se jej pro nedostatečné jazykové schopnosti neúčastnil. Předvolání však byli dva jeho slávističtí spoluhráči tmavé pleti. Simon Deli z Pobřeží slonoviny a Abdallah Sima ze Senegalu. Dále byl přítomen Kamarův jihoafrický spoluhráč Bongani Zungu, a dva jazykoví experti. Po projednávání, které trvalo čtyři a půl hodiny, bylo Kúdelovo odvolání zamítnuto.

Klíčová byla výpověď Zungua, který měl danou větu slyšet. Její přesné znění se sice mělo rozcházet, na rozhodnutí disciplinární komise to však nic nezměnilo. *„Odvolání Ondřeje Kúdely bylo zamítnuto. Rozhodnutí Kontrolního, etického a disciplinárního orgánu UEFA (CEDB) je tedy potvrzeno. CEDB rozhodl o pozastavení činnosti hráče SK Slavia Praha Ondřeje Kúdely na následujících deset zápasů klubových a reprezentačních soutěží UEFA, ke kterým by jinak byl oprávněn nastoupit, a to za rasistické chování,“* bylo napsáno ve stanovisku.¹⁷

Kúdela se následně se svými zástupci odvolal k nejvyššímu orgánu, mezinárodní sportovní arbitráži CAS, z důvodu očisty jeho jména. *„Po dohodě s klientem jsme zahájili mezinárodní sportovní arbitráž proti UEFA. Dnes došlo k formálnímu podání odvolání a řízení se teď přesouvá ke švýcarskému Court of Arbitration for Sport v Lausanne. Nyní nás čeká ustavení panelu rozhodců a podání komplexní obrany klienta, poté se vyjádří UEFA a následně by mělo proběhnout ústní jednání,“* uvedl advokát René Cienciala.¹⁸

¹⁷ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/kudela-na-euro-nepojede-disciplinari-komise-uefa-zamitla-jeho-odvolani-156109>

¹⁸ https://www.lidovky.cz/sport/fotbal/kudela-se-odvolal-proti-trestu-od-uefa-zahajili-jsme-mezinarodni-sportovni-arbitraz-rekl-advokat.A210611_151649_in-sport-fotbal_vag

Arbitráž měla případ projednávat v lednu, následně jej přesunula na duben. Během té doby bylo ve Skotsku ukončeno vyšetřování, které mělo rozhodnout, jestli budou Kúdela, případně Kamara za svůj čin trestně stíháni. Soudce rozhodl, že od trestního stíhání upustí. V návaznosti na to, se rozhodl Kúdela případ uzavřít tím, že odvolání k mezinárodní sportovní arbitráži stáhne. *„Jsem rád, že tato linie příběhu skončila. Celá kauza se táhne strašně dlouho, já se přitom chci soustředit jen na fotbal. Rád bych to už definitivně uzavřel, a proto jsem po dlouhé úvaze a dohodě s klubem řekl svým právníkům, aby zastavili probíhající mezinárodní sportovní arbitráž. Uvědomuji si, že byla chyba za Kamarou vůbec chodit a cokoliv mu říkat. V zápase byly emoce a já už to teď bohužel nedokážu vrátit zpátky. Je mi to moc líto,“* vyjádřil se Ondřej Kúdela.¹⁹

Glenn Kamara považoval stáhnutí odvolání za své vítězství. *„Cítím se ospravedlněn, když Kúdela stáhl své odvolání proti rozhodnutí UEFA, za rasistické útoky proti mé osobě, které se odehrály před rokem. Děkuji mému klubu Rangers FC, našim fanouškům, i mnoha dalším klubům/fanouškům, kteří mě podporovali. Poděkování také patří mému právníkovi Aameru Anwarovi, který za mě bezpodmínečně bojoval,“* uvedl Kamara na svých sociálních sítích.²⁰

Během čekání na projednávání odvolání u sportovní arbitráže, Glen Kamara s Rangers FC opět hrál zápas Evropské ligy proti českému týmu. Tentokrát to byla AC Sparta Praha.

Stadion na pražské Letné byl právě kvůli rasismu, kterého se dopustili fanoušci Sparty v předkole proti Monaku, na tento zápas uzavřen. Dle výjimky UEFA mohou tyto zápasy navštívit pouze děti od šesti do čtrnácti let, a jejich doprovod. Do tehdy ještě Generali arény, si našlo cestu skoro 11 tisíc dětí včetně doprovodu. Ty na Kamaru při každém kontaktu s míčem bučely, čímž vyjadřovaly svůj názor na chování finského záložníka, v jeho kauze. Sparta porazila Rangers 1:0, kdy byl Kamara v 74. minutě po druhé žluté kartě vyloučen.

Bučení, které zápas doprovázelo, bylo hlavním tématem tohoto zápasu v britských médiích. Deník The National to na svém webu popsal slovy: *„Urážky vůči Kamarovi zastínily prohru Rangers v Evropské lize. Pro finského reprezentanta šlo o další těžko pochopitelný a*

¹⁹ <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/sport-fotbal-jina-liga-odvolani-proti-trestu-uefa-kudela-stahl-trestne-stihan-nebude-kauza-konci-193138>

²⁰ <https://www.denik.cz/fotbal-zajimavosti/kamara-se-bere-v-kauze-kudela-jako-vitez-citim-se-ospravedlnen-stahl-obvineni.html>

řešitelný večer. Po celé utkání byl hanebně terčem útoku z tribun. Jeho posledním činem bylo, že se stal obětí žalostného rozhodnutí tureckého rozhodčího.“²¹

I toto pomohlo k tomu, že se z bučení dětí, které je ve fotbalovém prostředí běžné jako výraz nesouhlasu, udělaly opičí skřeky, které jsou jednoznačným projevem rasismu. Sparťanské děti tak byly hlavním tématem po celé fotbalové Evropě. Fotbalový klub AC Sparta Praha se k situaci vyjádřil obsáhlým prohlášením.

„Vážení sportovní fanoušci,

chtěli bychom poděkovat Rangers FC za čtvrtěční férový sportovní souboj v utkání Evropské ligy. Bylo nám ctí přivítat v Praze a na našem stadionu slavný a úspěšný skotský klub, jeho hráče, realizační tým a manažery z vedení. Jsme přesvědčení, že se servisem ze strany klubu byli spokojeni. Přispěli jsme k tomu, aby se Rangers FC při pobytu v České republice cítili maximálně bezpečně. Podíleli jsme se na zajištění jejich ochrany společně s bezpečnostními složkami státu a udělali jsme kroky, které jsou daleko nad rámec standardních postupů při organizaci mezinárodních utkání. Je naprosto neuvěřitelné, že po zápase musíme sledovat útoky na nevinné děti a čelíme neopodstatněným obviněním z rasismu. Urážení dětí v online prostoru i v médiích je neakceptovatelné, zoufalé a směšné. Přestaňte útočit na naše děti! Náš klub bude děti, naši budoucnost a naši pýchu, hrdě bránit. Osočování dětí v online prostoru je mimořádně zbabělé. Sledujeme v prostředí sociálních sítí i v mediálním prostoru bezprecedentní xenofobní vyjádření proti České republice, jejím občanům a dokonce i jejím dětem. Popisujete chování dětí nesprávně, přivlastňujete si právo hodnotit vyjádření emocí šestiletých dětí, které nemají ponětí o tom, co je to rasismus. Je to drzost. Bohužel musíme číst zoufalé útoky právníka Aamera Anwara, který se pohybuje za hranicí toho, co by si advokát měl dovolit. V českém prostředí už by se jeho jednáním zabývala advokátní komora.

Jeho aktivistickým přístupem a online šikanou by se měla zabývat příslušná instituce ve Skotsku. Vyvolávání xenofobních tendencí a slovní útoky na bezbranné děti jsou za hranou morálky a slušného vychování. Závěrem bychom chtěli jménem představenstva klubu, hráčů, trenérů a všech zaměstnanců poděkovat dětem za úžasnou a neopakovatelnou atmosféru. Děkujeme, máme Vás rádi. Poděkování a vyjádření respektu si zaslouží také rodiče, kteří umožnili návštěvu jejich synů a dcer, a také trenéři a učitelé, kteří přišli na Letnou jako

²¹ <https://www.thenational.scot/sport/19617221.rangers-midfielder-glen-kamara-booed-sparta-prague-kids/>

doprovod a výrazně se podíleli na bezproblémové organizaci utkání. Tento zápas se v pozitivním smyslu zapíše do historie klubu. Žádáme zástupce Rangers FC, aby se podíleli na zastavení xenofobní atmosféry směřující k našim dětem, naší překrásné zemi a jejím obyvatelům.“²² stálo v prohlášení, kterým Sparta bránila své nejmladší příznivce.

K této zprávě se připojil i Petr Fousek, předseda fotbalové asociace české republiky, když prohlásil, že byl překvapen reakcemi zahraničních médií, jelikož sám při zápase žádné nevhodné zvuky nezaznamenal. Naopak pochválil spartánské děti za atmosféru, kterou dokázaly hráčům vytvořit. Poté dodal: „*Jako předseda FAČR, která dbá dlouhodobě na boj proti jakýmkoliv projevům nesnášenlivosti, naprosto odmítám podobná generalizování problému rasismu. A to ať již směrem k českým klubům, českému fotbalu, hlavnímu městu Praze nebo celé České republice a jejím občanům. Převracet realitu, kterou jsem na Letné viděl v to, co jsem si následně o dění na stadionu přečetl, je nepřijatelné.*“

Celý případ se opět dostal do rukou UEFA, která případ prošetřila. Nenašla však dostatek důkazů o rasistickém nebo jiném diskriminujícím chování, které by tento zápas doprovázelo, takže nebylo možné vést žádná disciplinární řízení.

Zmíněný rasistický incident, kvůli kterému byl stadion uzavřen, a mohli na něj jen děti a doprovod, se stal jen necelé dva měsíce předtím. Sparta hrála zápas předkola Ligy mistrů proti Monaku. Po rohovém kopu vstřelil gól středopolař Tchouaméni, který při oslavě proběhl kolem kotle Sparty. Z něj se začalo ozývat známé napodobování opičích skřeků. Hráči Monaka se seběhli k lavičce a hrozili odchodem ze hřiště. O poločasové přestávce kouč Kovač své svěřence přesvědčil, aby zápas dohráli. „*Jsmetady od toho, abychom hráli a neřešili reakce na podobné projevy. Někteří mí hráči byli velmi rozčilení. Naléhal jsem na ně, abychom hráli dál a vyhráli. V konečném důsledku jde o výhru na hřišti i proti rasismu. To je hlavní poselství z utkání. Je mi jasné, že bučela jen menšina diváků. Bavil jsem se s domácím trenérem a rozhodčím. Víme, že za to nemůžou, ale musíme s rasismem bojovat a potírat ho,*“ prohlásil po zápase Chorvatský trenér. „*Vyhráli jsme, ale hlavní dominantou jsou pocity z rasistických reakcí, k nimž došlo v prvním poločase i po závěrečném hvizdu. Jsme smutní a zklamání, co se ve 21. století ještě může dít. Nemělo by se to nikdy opakovat,*“²³ dodal.

²² <https://sparta.cz/cs/clanek/zastavte-urazeni-nasich-deti-stop-abusing-our-children-38568>

²³ <https://www.sport.cz/clanek/fotbal-liga-mistru-neni-lehke-ukoncit-zapas-kvuli-buceni-aurelien-byl-nastesti-jako-masina-lici-francouz-2613892>

Hlasatel během zápasu promlouval k fanouškům a varoval je, že pokud bude podobné chování pokračovat, může rozhodčí zápas předčasně ukončit. Během poločasové přestávky byl dokonce pod „kotlem“ na Spartany naléhat jejich legendární útočník David Lafata. Marně. Po závěrečném hvizdu začaly skřeky znovu. Hráči Sparty vynechali tradiční děkovačku, za radikálními příznivci přišel pouze Bořek Dočkal, aby jim sdělil svůj názor na toto chování. Ultras Sparty to omlouvali tím, že bučení nemělo nic společného s barvou pleti, ale mohla za to oslava střelce gólu. Tato verze se nelíbila nejznámějšímu českému fotbalovému komentátorovi Jaromíru Bosákovi. Ten se pro deník.cz vyjádřil následovně: *„Je to jen omlouvání se před sebou samým. Ten kluk udělal co všichni, kteří kdy hráli fotbal. Dal gól, byl tam adrenalin, roztáhnul ruce, nevnímal. Je úplně jedno, u jakého kotle byl. Ti lidé se snaží jen vytvořit konstrukci, že viníkem je on. Není. To snad máme vytvořit malá ghetta, kam kluci černí budou běhat slavit? Je to smutné.“* V otázce, jak tyto situace řešit, měl Bosák poměrně jasno. *„Klub má milionové škody, ale těmhle lidem je to jedno. Jediná cesta je, že to pocítí na penězích. Klub s tím rasistou půjde do občanskoprávního sporu. On bude argumentovat, že bere 30 tisíc. A co? Tak nepojede v létě do Chorvatska, v zimě do Egypta. Ať bere minimální mzdu.“*²⁴

„Dobrý den AS Monako, dobrý den Auréliene Tchouameni,

už v úterý nás čeká druhý vzájemný zápas v předkole Ligy mistrů. Chtěli bychom, abyste věděli, že k Vám přijíždíme jako tým a klub, který aktivně bojuje proti rasismu a diskriminaci. Zástupci AC Sparta Praha v uplynulých dnech prošetřili rasistické jednání fanoušků při utkání, které se hrálo minulý týden v Praze. Velmi nás mrzí, že k tomuto incidentu došlo. Při vyšetřování došlo k analýze nahrávek z klubového kamerového systému a dalších záznamů, v důsledku toho pak bylo zahájeno vyšetřování lidí, kteří se dopustili nepřijatelného chování. Tito návštěvníci stadionu byli díky bezpečnostnímu systému identifikováni a v blízké době jim bude po ukončení všech nezbytných kroků doručen zákaz vstupu na všechna utkání AC Sparta Praha. Klub zároveň podává trestní oznámení.

Chtěli bychom také zmínit, že Sparta se proti rasismu a všem ostatním typům diskriminace dlouhodobě vymezuje. A v preventivních kampaních budeme pokračovat,“ stálo v prohlášení Sparty.²⁵

²⁴ <https://www.denik.cz/fotbal-zajimavosti/bosak-utoci-na-rasisty-mame-udelat-ghetta-kde-budou-slavit-cerni-kluci-20210808.html>

²⁵ <https://sparta.cz/en/article/klubove-vyjadreni-club-statement-38311>

Od disciplinární komise UEFA dostala tedy Sparta trest v podobě uzavření stadionu pro první zápas tehdejšího ročníku Evropské ligy. Tím zápasem byl popsán zápas s Rangers, na který byly vpuštěny pouze děti a doprovod.

7. Petr Rada a rekordní trest

Nejaktuálnějším případem, který se týká rasismu na českých fotbalových trávnících, je trest pro trenéra Petra Radu. Petr Rada je bývalý fotbalový reprezentant a současný trenér, který si prošel řadou českých klubů. Sám se označuje za starou školu a jeho výroky a názory často polarizují společnost. Jeden ze svých nejznámějších výroků pronesl, když krátce v roce 2017 trénoval pražskou Spartu. Na tiskové konferenci po zápase se utrl na novináře, který o něm v jednom ze svých článků napsal, že je trenérem z pravěku. Tehdejšímu novináři Deníku sport Pavlu Janegovi řekl, že ho jeho texty uráží, a že pokud by Janega vzal míč a šel ven, tak s ním neudělá tři žongly. Dále je známý tím, když se obořil při zápase na fanouška Jablonce, který za ním seděl na tribuně. Radovi se nelíbilo, co fanoušek křičel, a tak ho vyzval, ať jde dolů za ním a začal mu vyhrožovat fyzickým kontaktem. Aktuálně Rada působí jako trenér týmu FK Dukla Praha, kdy se v prvním jarním kole sezony 2023/2024 dopustil rasistického prohřešku, který rezonoval celou českou fotbalovou scénou. Jak vyplývá ze zápisu o utkání, při zápase proti Zbrojovce Brno křičel na trenéra hostů: „*Ty zoufalej cikáne.*“ Hned po zápase to na svém „X“ účtu komentoval jeden z představitelů Zbrojovky Brno, Petr Boháček. Ten napsal: „*Dnes opět skvěla vizitka českého fotbalu na Julisce, kde Petr Rada přímo před rozhodčím řval na hráče soupeře, že je n*gr, a trenér zase cikán. A takhle my si tu žijeme.*“²⁶

Případu se chopila disciplinární komise a ta se rozhodla tvrdě trestat. Díky zprávě technického delegáta ligové fotbalové asociace, a kamerovým záznamům, se opravdu podařilo prokázat, že Petr Rada svoji urážku směřoval na trenéra soupeře Tomáše Polácha. To, že Rada křičel ještě horší urážku na hráče soupeře, se podařit neprokázalo. I tak dostal Rada od disciplinární komise rekordní trest. Osm měsíců nesmí trénovat a ještě musí zaplatit pokutu ve výši osmdesáti tisíc korun. Zákaz trénování znamená to, že Rada během těchto osmi měsíců nesmí během zápasu na lavičku, chodit na tiskové konference a celkově jeho jméno nebude figurovat v zápise o utkání. Radovi přišel trest extrémně tvrdý a ihned po verdiktu řekl, že se odvolá. Pokud by mu však odvolání nevyšlo, připustil, že by s fotbalem skončil, jelikož osm měsíců je enormně dlouhá doba. Rada se hájil tím, že „*ty zoufalej cikáne,*“ pro něj není žádný rasismus, že je stará škola a že se trenéru hostí hned po zápase omluvil a dali si spolu kávu. Tento výrok a omluva však Radovi právě uškodil, jelikož Polách

²⁶ https://twitter.com/petrtheczech?ref_src=twsrc%5Egoogle%7Ctwcamp%5Eserp%7Ctwgr%5Eauthor

před disciplinární komisí uvedl, že ho Rada kontaktoval až další den, kdy mu telefonoval. Petr Rada se tedy mohl spoléhat jen na odvolací komisi.

Odvolací komise Radově prosbě z části vyhověla. Radovi snížila trest na tři měsíce zákazu činnosti. Důvodem bylo to, že intenzita urážky nebyla podle komise dostatečně velká na to, aby si Rada musel odpykat osmiměsíční trest. Na lavičku tak nemůže usednout do konce stávající sezony. Poté si ještě trest bude odpykávat při prvním kole nové sezony, dále už mu však nebude nic bránit v tom, aby opět usedl na lavičku pražské Dukly. Trenér Rada však nebyl ani s tímto snížením spokojený. Podle něj je takový trest za pár slov krutý. Odůvodňuje to tím, že se blíží ke konci své trenérské kariéry a takový, jak sám říká, škraloup, ho bude mrzet do konce života. *„Všichni zdůrazní, že došlo ke snížení trestu, ale já jsem stejně zklamáný. Jako hráč a trenér působím v profesionálním fotbalu téměř sedmačtyřicet let a vždycky jsem se snažil dělat všechno férově. Excesy jsem měl, ale tohle je za dvě slova kruté. Netušil jsem, jak případ vyeskaluje. A na závěr kariéry, i když netvrdím, že končím,“*²⁷ řekl Petr Rada pro Českou tiskovou kancelář.

²⁷ https://www.idnes.cz/fotbal/domaci-souteze/petr-rada-dukla-praha-odvolaci-komise-trest-za-rasismus-zoufalej-cikane.A240422_155158_fot_dsouteze_min

8. Typy návštěvníků fotbalových utkání

Nejčastější rasistické urážky na fotbalových stadionech zaznívají z úst fanoušků. Dá se to vysvětlovat tím, že mají představu toho, že když jsou ve velké skupině, nikdo je nevypátrá a jsou tak krytí, nebo je k tomu může dohnat davová psychóza, kdy je divák součástí větší skupiny, kdy někdo s takovým verbálním útokem začne, a on se přidá přes to, že by to sám nikdy neudělal. Není však potřeba házet všechny fanoušky do jednoho pytle. Návštěvníci fotbalových zápasů se, i když třeba nevědomky, dělí na několik skupin, které mají rozdílné chování. Nejdříve je potřeba si ujasnit rozdíly mezi divákem a fanouškem. Divák je pasivním pozorovatelem hry, který se zajímá jen o děj a výsledek zápasu. Zápas bere jako takovou kulturní akci, jakoby si zašel s rodinou do divadla. Oproti tomu je fanoušek. Ten je poután k zápasu láskou k týmu nebo danému hráči a utkání velmi prožívá. *„Princip fandovství je založen na faktu, že při zápase vzniká určitý druh rivality, ve které proti sobě stojí dvě skupiny s vlastní identitou. Pro fotbalového fanouška je charakteristické bipolární dělení na „my“ a „oni“ (Slepička, 1990)*

Fanoušci se poté většinou dělí na dvě hlavní skupiny, ultras a hooligans. Ultras je výraz, který vznikl v Itálii v šedesátých a sedmdesátých letech minulého století. Tímto výrazem se označují fanoušci, kteří jsou fanatičtí, zapálení pro klub. Během zápasů zpívají chorály, používají buben, mají vlajky, připravují optické prezentace, takzvané chorea, které jsou občas doplněny dýmovnicemi nebo světlicemi. Skupina ultras je organizovaná a existuje v ní určitá hierarchie.

Ultras jsou těmi, kdo na stadionech jsou nejvíce slyšet. Jsou tedy mezi nimi i jedinci, kteří pokřikují rasistické urážky. Někdy to tak však ani nemyslí, což si můžeme ukázat na jednom případě z Itálie z roku 2019. Hráč Interu Milán Romelu Lukaku šel kopat pokutový kop na hřišti Cagliari. Z hlediště se v tu chvíli začaly ozývat různé zvuky a skřeky. Rasistická kauza byla v tu chvíli na světě. Nečekaně však fanouškům Cagliari přispěchala na pomoc ultras skupina Interu Milán známá jako Curva Nord. Ti poslali Lukakuovi otevřený dopis. V něm bylo možné se dočíst například to, že Itálie není rozhodně rasistická země a že tam není problém s rasismem jako v jiných částech Evropy. Bylo vysvětleno to, že takové zvuky a skřeky se používají proto, že jsou tak zapálení pro svůj klub, že udělají všechno možné jen proto, aby znervóznily protihráče nebo jej dostali pod tlak.

Nejradikálnější skupinou jsou však fotbaloví hooligans, v českém jazyce používáme většinou slovo chuligáni. Je to dobře organizovaná skupina radikálních fanoušků, kteří vyznávají stejné hodnoty (Mareš, Smolík, Suchánek, 2004). Pro ně je sport na druhé koleji, pro některé je to dokonce jen záminka a to co se děje na trávníku pro ně nemá prakticky žádný význam. Pro hooligans není zápasem to, co se děje na hřišti, ale potyčky se členy fanouškovských skupin druhého týmu, které mají stejné smýšlení. Jejich bitky se většinou odehrávají v utajení před policií, někde mimo obytné oblasti. Většinou jde o les nebo pole. Není tajemství, že velká část této skupiny fanouškovského jádra má sklony k neonacismu. Takovým situacím se často v jejich slangu říká „třetí poločas. Často se i stává, že tento typ fanoušků vůbec na utkání nedorazí a celá jejich „zábava,“ se odehraje čistě mimo fotbalové stadiony. Tyto smluvené potyčky mezi skupinami chuligánů, se odehrávají většinou po dohodě mezi oběma tábory, kdy se domluví na počtu aktérů „zápasu“ a občas i na věkové kategorii, kdy nejsou výjimkou i tyto potyčky mladých chuligánů, kterým je například jen dvacet let. I takový souboj má však svá pravidla. Nesmí se používat zbraně, jen holé ruce, a pokud někdo padne na zem, už se na něj dále neútočí. V kultuře chuligánů existují i takzvané družby, kdy jde o dva spřátelené tábory, které se navzájem podporují, ať už ve rvačkách, nebo jen jako ultras a stadionech. Několik družeb lze pozorovat i přímo mezi českými kluby. Více je však běžné, že družbu mezi sebou má tým z České republiky a tým například z Polska nebo Slovenska. Nejznámějším případem takové družby u nás, je nejspíše přátelství mezi Baníkem Ostrava a klubem GKS Katowice z Polska.

9. Rozhovory s novináři

V této části práce se už dostávám k jednotlivým rozhovorům s novináři, které jsem oslovil. Novinářů jsem oslovil rovnou několik, bohužel se mi odpovědi dostalo jen od třech z nich. I tak si myslím, že jejich pohled na věc a názory, jsou různorodé. Odpověď se mi dostala od dvou novinářů z Deníku Sport, Michala Kvasnici a Bartoloměje Černíka. S panem Kvasnicou, jelikož žije v Olomouci, jsem probral více dopodrobna kauzy, týkající se olomoucké Sigmy, kterých za posledních několik let nebylo zrovna málo. S panem Černíkem jsem zase více řešil ty hodně medializované skutky, to stejné platí i pro Jiřího Fejgla. Většina otázek však byla na všechny tři respondenty stejná, jelikož mě zajímal názor každého z nich, kdy jsem chtěl zkoumat, v čem se budou lišit a kde se naopak třeba všichni tři shodnou. Výběr respondentů proběhl podle toho, na koho se mi podařilo sehnat kontakt, jak bylo zmíněno výše, oslovil jsem více novinářů, od ostatních se mi ale odpověď nedostala. Všichni tři vybraní novináři jsou také ve fotbalovém prostředí známí, jelikož pracují pro největší sportovní deník v Česku, účastní se všech podstatných fotbalových akcí, a také natáčejí v redakci podcast, takže s nimi divák či posluchač tímto způsobem může být každý týden v bližším kontaktu.

9.1 Představení oslovených novinářů

Michal Kvasnica během vysokoškolského studia žurnalistiky a následně mediálních studií na Univerzitě Palackého nastoupil do Olomouckého deníku. V roce 2018 přestoupil do deníku Sport a webu iSport.cz, kde pokrývá zejména dění na Moravě a ve Slezsku. Píše také o české fotbalové reprezentaci, se kterou se zúčastnil například EURO 2020. V Kataru referoval o MS 2022. Hraje malou kopanou, baví ho jízda na kole a motorce, rád cestuje s rodinou. Dříve byl součástí podcastu Kudy běží zajíc, který vede majitel OKTAGON MMA Ondřej Novotný. Dnes Kvasnica figuruje v podcastech pod hlavičkou Deníku Sport, jako jsou Liga naruby nebo iSkaut, kde s kolegou Jiřím Fejglem rozebírají něčím zajímavé hráče, kteří běhají po českých fotbalových trávnících. Pyšní se také svojí schopností, kdy si pamatuje rok narození všech hráčů, kteří hrají nejvyšší českou soutěž.

Bartoloměj Černík od dubna 2021 působil jako sportovní redaktor webu iRozhlas.cz, do fotbalové redakce deníku Sport nastoupil v září 2023. Vystudoval bakalářský program v oboru žurnalistika na Univerzitě Karlově. Specializuje se na český, anglický a italský fotbal. Stejně jako Michal Kvasnica, tak i Bartoloměj Černík, působí v podcastu Deníku Sport

s názvem Liga naruby, kdy pod vedením moderátora Adama Nenadála probírají uplynulé kolo nejvyšší české fotbalové soutěže.

Jiří Fejgl je dlouholetý fotbalový novinář, nyní fotbalový redaktor deníku *Sport a iSport.cz*. Dříve působil v *Právu*, *Lidových novinách*, *Hattricku* a *Blesku*. Jeho hlavní fotbalová témata jsou česká první i druhá liga a reprezentace. Byl na mistrovstvích Evropy (2000, a 2008) a na mistrovstvích světa 2006 a 2022 v Kataru. S Michalem Kvasnicou má na webu iSportu pořad iSkaut a stejně jako jeho kolegové z redakce se zapojuje do podcastu Liga naruby

9.2 Rozhovory

Na úplný začátek jsem se dotázal, jak dříve vnímala fotbalová veřejnost, když do naší ligy začali přestupovat první hráči odlišných ras. Jak jsem napsal výše, první takový hráč byl Timothy Mwitwa, který přišel do klubu AC Sparta Praha v roce 1990. Podle Kvasnici byli tito hráči vnímání „*exoticky*,“ což jen dokazuje to, že celkově pro Českou republiku nebyl výskyt osob jiné barvy pleti obvyklý, jako to už bylo tou dobou v jiných, západních zemích. Podobně to vidí i Jiří Fejgl, který označil první hráče z Afriky v české lize, kterými byli, již výše zmínění spartánský Timothy Mwitwa a žižkovský Kennedy Chihuri, jako atrakce, které byly naprosto výjimečné pro naši ligu. Černík souhlasí s tím, že tito hráči byli v naší lize něčím novým, myslí si, že v té době byli pro fanouška něčím zajímavým, čekalo se od nich, že předvedou něco navíc, že budou něčím speciální. *Vzhledem k historickému vývoji ve střední a východní Evropě, kdy k nám globalizační trendy došly s velkým zpožděním, tu ale byla (a do jisté míry stále je) velká porce fanoušků, kteří Afričana ve svém týmu nepřijali. Fungovalo nastavení „pokud nebudeš hrát o úroveň výš, než my Češi, pořádně to schytáš.“ Tudiž na africké hráče byl ohromný tlak, když se jim nedařilo, byli kritizováni nejen čistě rasistickými fanoušky, ale i lidmi, pro které stále byli „jiní“ a nebrali je jako ostatním hráčům rovné, dodává.*

Doba, kdy tito hráči byli něčím jiným, prvkem který sem podle mnoha lidí nepatřil, už je dávno pryč. Teď je hráč jiné barvy pleti prakticky v každém týmu, který hraje nejvyšší českou soutěž, naopak je spíše zvláštností, když je v klubu například pouze jeden. Kvasnica to tak také vnímá, podle něj jsou teď hráči jiné barvy pleti v naší lize, i ve vnímání fanoušků, absolutní běžností. Pro Černíka byl velkým milníkem v tomto vnímání příchod Bonyho Wilfrieda do Sparty. *„Sparta má ve svém nejtvrdějším jádru krajně pravicově smýšlející fanoušky, ale náhle jim začaly jít dvě ideologie proti sobě. Jak mohu mít odpor k hráči, který*

střílí branky za klub, kterému fandí? Wilfried navíc otevřel dveře do české ligy dalším Afričanům, kluby si ověřily, že jde o často levné hráče, kteří mohou být platní na hřišti. Je třeba zmínit, že afričtí hráči rozhodně specifictí jsou, obvykle dorazí z úplně jiné kultury a je třeba s nimi pracovat jinak. I vzhledem k tomu, že liga už zažila masivní generační obměnu, kluby a lidé v nich se o cizince dokážou starat lépe,“ říká. Sám cítí, že tu velký posun, co se týče fanoušků směrem k hráčům z Afriky je, pořád je však podle něj hodně na čem pracovat. „Že tu Afričani chtějí hrát, podle mého vypovídá o tom, jak byli fanoušky přijati. Posun je znatelný, přesto tu stále vnímám obrovský prostor pro zlepšení. Rasistických pokřiků tu stále máme přespriliš, ale na tribunách někdy vnímám rasismus i v nenápadných případech. Nejde o nadávky, ale pán si postěžuje, že „černoši jsou líní a měli by je vystřídat nebo by se neměli do klubu tahat“. A toto myšlení není jen na tribunách, je stále i uvnitř mnoha fotbalových klubů,“ čímž dává Černík najevo, že situace ještě není úplně dokonalá a bohužel i v některých fotbalových klubech, se myšlením, ohledně rasy, moc neposunuly. Jiří Fejgl to vnímá prakticky stejně: „V současnosti jde o naprosto obvyklý jev, cizinci, potažmo hráči z Afriky jsou prakticky v každém týmu. Výjimkou je například Hradec Králové, sportovní vedení tyto hráče nechce kvůli adaptaci a jazykové bariéře. Klub není na jejich příchod ani nijak připraven. Opakem je například Karviná.“

Ve čtvrté kapitole jsem se zabýval výsledky analýzy FIFPro, ze které vyplývalo, že naše liga je na tom, co se rasismu týče, nejhůře ze všech dotazovaných lig. Analýza už je ale starší, proběhla v roce 2012, takže mě zajímalo, jestli se podle nich něco změnilo natolik, že by dnes výsledek analýzy dopadl úplně jinak. Kvasnica si myslí, že stoprocentně. „*Pozůstatek komunismu. V současnosti by dotazník stoprocentně dopadl jinak,*“ dodal Michal Kvasnica ke své myšlence. S tím souhlasí i Bartoloměj Černík, který také zmiňuje to, že roli hraje opožděný příchod západních vlivů, na naši společnost, která byla desítky let vychovávána v komunismu. „*Určité generace podle něj nemají s jinými rasami zkušenosti, kvůli tomu hrají velkou roli předsudky. S tím souvisí i nastavení aparátů, které mají na chování fanoušků na stadionech dohlížet a trestat je. Dlouho tu takové aparáty nebyly i kvůli zastaralým stadionům, ale i kvůli tomu, že to nebylo považováno za téma. Myslím si, že v Anglii je obrovský počet fanoušků rasistů, ale opatření jsou na tamních stadionech tak přísná, že jsou hráči ochráněni.*“ Jinak se ale podívoval, že výsledek analýzy dopadl takhle, očekával by, že situace na Balkáně byla mnohem horší. Souhlasí ale s Kvasnicou, i podle něj by teď byli výsledky úplně jiné. „*Vidím velkou snahu ze strany soutěže i klubů, aby se chování na českých stadionech změnilo. A když sleduji dění na Balkáně, ale i v Itálii, přijde mi, že mnohé ligy*

mají s rasismem o dost větší problémy.“ Fejgl se přiznává, že nesleduje situaci, týkající se rasismu, takže nedokáže úplně přesně odpovědět na otázku, jestli by dotazník v této chvíli po dvanácti letech dopadl jinak. Rozhodně však v České republice vnímá zlepšení: *„Pamatuju si doby, kdy na Chihuriho létaly banány a k tomu pokřik „banán patří opici“.* Aspoň v tom jsme se posunuli.“

V návaznosti na to padla otázka, jestli se i změnilo psaní o tomto typu hráčů, jelikož dřív mohla být používána slova, která by teď mohla být kontroverzní. Kvasnica si však zase tolik rozdílů neuvědomuje, jediné co si vzpomíná, je že dříve se mohlo objevovat slovo černochoch, na které teď už v médiích prakticky nenarazíte. S tím souhlasí Černík, kdy dodal, že se místo toho používá slovo Afričan, avšak někdy daný hráč ani z Afriky není, takže tam už je to poté složitější. Černík dále upozorňuje na dvojsmyslné výrazy. *„Rozhodně se novinář či komentátor dvakrát rozmyslí, zda o záložníkovi černé barvy pleti řekne, že vykonává ve středu pole „černou práci. Dáváme si však pozor, abychom nespádali do popisování stereotypů o Afričanech, ačkoliv jsou často založené na pravdě. Akademie v Africe nejsou na takové taktické úrovni, tudíž hráči sem přichází často šikovní s balonem a vytrvalí, ale bez taktického myšlení, které se v Evropě driluje od žáků. Přesto je to nebezpečný stereotyp, protože se opravdu netýká každého. Vnímáme, že doba je v současnosti na některé výrazy citlivá, a rozmyslíme si tak, co napsat,“* potvrzuje tak, že jsou přeci jen oblasti, u kterých si musí dávat v redakci pozor. Jiří Fejgl tuto věc bere tak, že je to kus od kusu: *„Záleží také na tom, jaký jste novinář. Já jsem zásadně antirasista, antihomofob, jsem proti antisemitismu. Proto jsem si dával pozor vždycky. Na druhou stranu mi přijde za vlasy přitažené nenapsat, že hráč je tmavé pleti. Dříve se to používalo, nyní už ne, přitom by to mělo opodstatnění, protože to vysvětluje některé jejich obecně známé klady i zápory.“*

S tím přichází i téma toho, když se stane nějaký incident spojený s rasismem a redakce o tom musí vydat článek. Jedná se jednoznačně o citlivé téma, ke kterému se musí přistupovat opatrně. Potvrdili mi, že nemají žádný speciální postup, kterým se v takové situaci řídí. *„Samozřejmě si situace žádá citlivost, ale nijak výrazně se osobně hlídat nemusím“* uvedl za sebe Michal Kvasnica. Černík potvrzuje, že si nemyslí, že by se měli při psaní takových článků nějak výrazně hlídat. Podle něj stačí ve slově použít místo písmena hvězdičku jako cenzuru. *Je důležité, aby se lidé dozvěděli, co bylo řečeno, když si to přečtou natvrdo, možná uvidí, jak moc jsou taková slova přes čáru. Jinak je ale samozřejmě potřebné mít veškeré důkazy, protože obvinít někoho z rasismu podle nějaké domněnky, je porušení základní novinářské etiky. Pak je třeba snažit se k případu přistupovat co nejvíce fakticky a jasně*

oddělovat zpravodajský obsah a publicistický. Pokud chceme nabídnout náš názor, je třeba to náležitě označit za názorový komentář, dodal ještě k tématu. Důležitý je ale i například výběr respondenta, pokud se rozhodnete, aby vám článek někdo okomentoval, nebo zda děláte nějakou anketu. V takových případech je třeba mít výběr respondentů co nejpestřejší. Když oslovíte pět šedesátiletých mužských trenérů a budete to pak prezentovat jako názor společnosti, není to ideální. Ale tím nejzásadnějším je presumpce neviny. Dávat si pozor, aby bylo užíváno slovíčka jako „údajný“, „domnělý“ rasismus, „obviněný“ z rasismu. Dokud není člověk shledán vinným, nebo k situaci není například audio/video důkaz nesmíme ho vinným nazývat,“ pokračoval. Podle Fejgla je nějaká zdravá opatrnost rozhodně na místě, hlavně v tom, jak daného poškozeného hráče v textu označíte. Rozhodně by to ale podle něj nemělo vést k tomu, že nějakou věc například zamlčel, protože by se bál, že jí špatně popíše nebo že by napsal něco, co by mohlo spustit lavinu negativních emocí. „Samozřejmě, jsou to takzvaná N slova, která jsou absolutně za hranou toho, co se mlže použít, ale to je pochopitelné. Na druhou stranu, jak už jsem říkal, mi přijde přitažené za vlasy nepsat o kupříkladu Doumbiovi z Liberce, že je černoch.“

K tématu bylo potřeba zjistit, jestli se fotbalové asociaci České republiky daří postupně rasismus ze stadionů dostat pryč a tento problém postupně z domácího fotbalu vymýt. Kvasnica s prací asociace není úplně spokojený, podle něj by se v tomto směru dalo pracovat daleko lépe, hlavně co se týká identifikaci hříšníků, kteří se nějakého takového jednání, které není slučitelné se zásadami fotbalové asociace, dopouštějí. Černík mě informoval o tom, že fotbalová asociace má nastavené vysoké pokuty, kolem stotisíců korun a zákazem činnosti od jednoho do patnácti let, pro aktéry zápasů. Bohužel podle něj však vymáhání trestů příliš nefunguje, jak dokazuje případ Petra Rady, o kterém se budeme v rozhovoru bavit později. „Co se týče fanoušků, pamatuji si podmínky, stotisícové pokuty, ale tresty, které dopadnou na individuality nikoliv. FAČR tak vlastně přesouvá zodpovědnost na kluby, aby si zametli před vlastními dveřmi. Víc by se mi líbil systém spolupráce FAČR, LFA a klubů, kteří by shledali způsoby, jak rasismus na českých stadionech potírat společně,“ dodal svůj pohled na to, jak by se mělo přistupovat k trestům pro fanoušky. Fejglovi zase přijde, že se to docela daří, ale nemyslí si, že v tom hraje nějakou výraznou roli asociace, ale že postupné vymycování rasismu ze stadionů, je spíše práce jednotlivých klubů. Podle něj to přichází s dobou, kdy dříve, v dobách, kdy do ligy začali chodit první hráči z Afriky, o nějaké osvětě nikdo ani trošku nepřemýšlel. Za příklad uvádí Spartu, která podle něj v tomto směru

odvádí příkladnou práci, i když část fanoušků pražského klubu inklinuje spíš k myšlenkám a ideologiím, které se s vymycováním rasismu moc neztotožňují.

Tímto bylo vysvětleno, jak s problematikou podle obou novinářů pracuje asociace. Teď je důležité vědět, co pro vymycování rasismu z českého fotbalu dělají samotné kluby. Snaží se fanoušky v tomto ohledu vzdělávat? „*Cítím apel na motto, že všichni hráči jsou si samozřejmě rovni, ale nějakou edukaci nevnímám,*“ začal Kvasnica. Bartoloměj Černík je toho názoru, že se o to kluby snaží, ale rozhodně ne všechny. *Myslím si, že na dobré cestě jsme byli už před několika lety, další milník ve vztahu fanoušků k rasismu byl incident slávistického Ondřeje Kúdely a Glena Kamary z Rangers. Ukázalo se, že je tu velký problém nejen s rasismem na stadionech, ale i na sociálních sítích. Slavia i Sparta mi v těchto otázkách a osvěty fanoušků přijdou nejdál. Jejich kampaně byly rozsáhlé, bylo do nich hodně investováno. Vypíchl bych kampaň Sparty s hercem Jakubem Štáfkem. U některých klubů mi ale přijde pokus o „vzdělávání“ velice slabý a místo prevence reagují až poté, co se nějaký incident stane,*“ čímž říká, že většina klubů žádnou edukaci a chuť se v této oblasti zlepšit nemá, nějaký pokus o vzdělávání tedy podle něj přichází až ve chvíli, kdy se něco stane, ale to už je bohužel pozdě. Fejgl je toho názoru, že se o to kluby snaží. Za příklad dává opět klub AC Sparta Praha, kdy poukazuje na to, že v kampaních, které pomáhají s osvětou, která se týká tohoto problému, šikovně využívají svého bývalého hráče Costu, který je původem ze Zimbabwe, a stal se miláčkem spartánského publika

Podle Kvasnici by pomohli okamžité a tvrdé tresty, k tomu by se podle něj měl přidat i apel na ostatní fanoušky, aby tyto osoby označovali a tím pomohli k identifikaci a následnému trestu. Myslí si, že čím víc se takové jednání bude nahlašovat a trestat, tím víc lidí si takové jednání do příště rozmyslí. *„Prevence je důležitý faktor, kde vidím prostor ke zlepšení. Zároveň si ale musíme uvědomit, že pevně zakořeněné postoje lidí jen tak nezměníme nějakým videem, kampaněmi a bannery. Já osobně jsem zkrátka pro to, aby bylo chování na stadionu pod dohledem systémů, které mohou individua najít a udělit jim tvrdé tresty. Tím nejefektivnějším je zákaz vstupu na stadion, který tu nevidáme často. Zároveň mnohdy jsou to právě individua, které hodí špatné světlo na desítky až stovky slušných fanoušků v davu. Tím se tedy dostáváme k tomu „za druhé“, které je podle mě v těchto případech důležitější, tedy tvrdá represe.“* přidává Černík svoji myšlenku a pohled na to, co zlepšit, což by podle něj mělo zabrat a fungovat na ostatní. Jiří Fejgl si nemyslí, že by se mělo v boji s rasismem něco zásadně měnit: *„To je složité, protože se mi zdá, že spíš vyskakují jednotlivé, dejme tomu*

oddělené případy. Myslím, že je potřeba dál pokračovat v kampaních, jak jsou nastavené,“ myslí si.

Výše bylo zmíněno několik kauz, které se týkaly místního prvoligového klubu SK Sigma Olomouc, na který se v redakci specializuje Michal Kvasnica. Otázka tedy padla na to, jestli klub podle něj za poslední roky podnikl nějaké kroky k tomu, aby se podobné incidenty neopakovaly. *„Bohužel vůbec,“* odpovídá jasně a stručně. Delší a lepší cestu podle něj v tomto ohledu ušel Baník Ostrava, který tyto situace řeší mnohem lépe.

Jednou z hlavních kauz, která byla zmíněna v této práci, je situace, která se týkala Ondřeje Kúdely, v tu dobu hráče pražské Slavie. K tomu mi dal rozsáhlou odpověď a svůj pohled Bartoloměj Černík. *„Tato kauza je jednou z mých nejhorších fotbalových vzpomínek, protože na mezinárodní scéně pošpinila jméno Česka, českého fotbalu i Slavie Praha. Myslím, že jako vítěz z toho nevyšel nikdo. Možná fotbalový klub Rangers. Šlo o střet dvou kultur, který ale bylo do jisté míry fascinující sledovat. Hyperkorektní kultura v Británii a ta naše. A v něčem to ublížilo i boji proti rasismu u nás, protože ho to znehodnotilo. Pro mě to jen dokazuje, že v Anglii mají s rasismem tak velké problémy, že jsou i v případech, kde je třeba používat presumpci nevinu, extrémně citliví. Sami ale mnohdy vidí rasismus jen jako chování vůči lidem černé pleti, ale například tamní média a fanoušci se chovali rasisticky a xenofobně k Česku jako „zaostalé východoevropské zemi“. Kauza Kúdela je za mě důkazem toho, když se boj proti rasismu přezene. Upřímně nevíme, co řekl. Je dost možné, že ve vyhoceném okamžiku řekl slovo „opice“. Ale nevíme to. A pokud je to pravda, odsoudil bych pak Kúdelu i za toto, nejen za stupiditu, která ho vedla k zakrytí si pusy. Co rozhodně víme je, že Glen Kamara změnil dvakrát svou výpověď a odkazoval se na svědka, který situaci neslyšel. Rozhodně víme, že po zápase napadl Kúdelu pěstí. Víme, že v předchozí části zápasu Kemar Roofe fauloval brankáře Ondřeje Koláře tak, že mu podle lékařů hrozila smrt a dodnes má trvalé následky, které ovlivnily jeho sportovní kariéru. To jsou za mě věci, které jsou mnohem horší než domnělé slovo s rasistickým podtextem. Jde o jedno úskalí v boji proti rasismu: nesmíme dělat, že kromě něj neexistují další problémy. UEFA následně rozhodla i bez důkazního břemene, předpokládám z obav z reakce britské společnosti, kdyby nereagovala. Nepřijde mi to v pořádku.“* Fejgl na to má trošku jiný pohled, vidí to tak, že jsme v České republice v hodnocení této kauzy ovlivněni tím, že se jí zúčastnil hráč naší fotbalové reprezentace. Souhlasí však s tím, že tato kauza nemá vítěze: *„Nikdo nevyhrál, všichni prohráli. Kúdela udělal chybu, to je zřejmé. Poznamenala jeho kariéru, přišel například o EURO 2020, které se hrálo o rok později kvůli covidové pauze. Přijde mi složité trestat*

někoho za domnělý čin, na druhou stranu tam byla svědectví hráčů Rangers. V Česku jsme při hodnocení kauzy rozhodně byli ovlivněni tím, že šlo o „našeho“ hráče, tady šla racionalita stranou.“

Na závěr jsem se zeptal obou dotazovaných na jejich názor na nejnovější kauzu, která se týkala Petra Rady, která byla popsána výše. Otázka padla na to, jestli souhlasí s novou výší trestu, kterou Radovi udělila odvolací komise. Michalu Kvasnicovi přijde nová výše trestu adekvátní. Bartoloměj Černík na to ale pohlíží jinak: *„Pokud by se pan Rada dopustil prohřešku poprvé, byl bych pro nižší trest, takto mi přišel adekvátní. Je to exponovaná osoba, která reprezentuje klub a musí být zodpovědná za své chování. Jeho slova byla typickým příkladem rasismu – použití hanobícího výrazu rasy za cílem urazit. Jeho původních osm měsíců jsem kvitoval kvůli recidivě, jeho lhaní u disciplinární komise a zároveň vidině exemplárního trestu, který by mohl vést k zastavení trendu zhoršujícího se chování českých trenérů. Bohužel po odvolání se z osmiměsíčního trestu stal silně alibistický tříměsíční trest, který v konečném součtu pro fotbalové prostředí nemá žádné následky ani poučení.“* Jiří Fejgl doplnil svůj pohled: *„V první chvíli se mi trest zdál jako drakonický. Pak mě ale Pavel Jahoda, mluvčí LFA, upozornil, že jde vlastně o 18 procent možné sazby. Postupně se můj názor vyvíjel, proto mě překvapilo snížení. Bral bych sražení trestu z osmi na šest měsíců, to by mi přišlo adekvátní. Tahle se vlastně odvolací komise tváří, že se nic nestalo. A ani neberu výmluvy Petra Rady, že je starší člověk, který se neuvědomuje závažnost slov, který nepatří do téhle doby. To jsou plky.“*

10. Závěr

V této bakalářské práci bylo mým cílem odpovědět na otázku, jak vnímají problém s rasismem v českém fotbale, přední novináři. K dosažení konkrétních dat jsem využil metodu rozhovorů, kdy jsem každého zvlášť vyzpovídal, kdy byl okruh otázek na všechny tři stejný, ale například s místním Michalem Kvasnicou jsme zabředli i do problematiky s rasismem v místním fotbalovém klubu SK Sigma Olomouc. Někteří se do problematiky ponořili více a šlo se v rozhovoru více do hloubky, u některých odpovědí však někteří s respondentů volili spíš kratší a přímé odpovědi. Všichni se shodli, že první hráči z Afriky, kteří do ligy přicházeli, byli jakousi zvláštností, možná až atrakcí, kterou dříve v našem fotbale nikdo neznal. Teď to ale vnímají jako naprosto běžný jev, který je nepostradatelnou součástí české nejvyšší fotbalové soutěže.

Co se týče analýzy FIFPro z roku 2012, ze které vychází česká liga jako ta, kde se nejvíce hráčů potkalo s rasismem, si většinově respondenti myslí, že se jedná o generační záležitost, kdy tito lidé pomalu z fotbalu mizí a nahrazují je mladší, kteří jsou tomuto více otevření. Podle Černíka a Kvasnici by dotazník, kdyby se dělal v tomto roce, dopadl rozhodně úplně jinak.

Všichni se dále v podstatě shodli na tom, že při psaní o tématu, které se týká rasismu, je potřeba postupovat citlivě a opatrně, ale nesmí to nic měnit na významu článku a mělo by se informovat přesně tak, jak to je, jak se daná situace stala. U všech nepanuje úplná spokojenost s prací svazu v tématu rasismu. Kdo si podle respondentů pochvalu zaslouží, tak to jsou některé kluby, které se v tomto ohledu snaží s fanoušky pracovat. Za příklad dobré práce v tomto směru byla několikrát zmíněna AC Sparta Praha.

Většinově si myslí, že by k odstranění rasismu ze stadionů pomohla větší prevence, kdy by se více a lépe identifikovali jedinci, kteří se nepřístojného chování dopustili, a byli za svůj čin exemplárně potrestáni, což by byla výstraha pro další.

S Michalem Kvasnicou jsem se dostal k místnímu fotbalovému klubu SK Sigma Olomouc, který bohužel za poslední roky zažil několik afér spojených s rasismem. Na dotaz, jestli se s tím klub snaží něco dělat, odpověděl smutně, že bohužel vůbec. Srovnání s Baníkem Ostrava, v této problematice, podle Kvasnici jednoznačně vyznívá pro ostravský klub.

S Černíkem a Fejglem jsem se dostal k nejznámější kauze týkající se rasismu, co se týče domácího hráče. Jednalo se o Kauzu Kúdela, kterou řešil prakticky celý svět. Pro

Černíka to je do teď nejhorší fotbalová vzpomínka, jelikož ten večer bylo pošpiněno jméno českého fotbalu. Stojí si za tím, že Kúdela udělal chybu, ale není správné ho soudit a označovat jako rasistu bez přímých důkazů. Tím se podle něj jen potvrdilo, jak je rozdílná kultura, co se týče rasismu, ve Velké Británii a České republice. Fejgl v této situaci zastával podobný názor, kdy řekl, že je těžké soudit hráče, když není přímý důkaz, ale připouští svědectví hráčů Rangers. Podle něj se na tuto kauzu zde pohlíží takovým způsobem, jelikož se jednalo o českého fotbalistu.

Na závěr práce jsem se pobavil se všemi o nejnovější kauze, která se týkala Petra Rady, kterému odvolací komise snížila trest z původních osmi měsíců na šest. Pro Michala Kvasnicu je nová výše trestu fér, zatímco Černík nebyl z výsledků odvolání nadšený, byl by pro tvrdší trest, hlavně kvůli recidivě, jelikož to pro Petra Radu nebyl ani zdaleka první disciplinární prohřešek. Fejgl přiznal, že se mu trest ze začátku zdál až příliš tvrdý, ale postupně se jeho názor vyvíjel a nakonec byl překvapen, když mu byl trest snížen

Vzorek respondentů není velký, ale celkem rozmanitý. I když se teď všichni sešli v jedné redakci, ještě nedávno byl každý jinde a mají každý zkušenost rovnou z několika dalších. Navíc jsou si odlišní věkově, takže má každý jiný počet zkušeností a určitě se nějaké názory a pohledy na věc věkem mění. Rasismus je velmi citlivé téma, proto jsem rád, že mi tito tři novináři vyšli vstříc a otevřeli se mi se svými názory a postoji na dané téma. V hlavních otázkách se většinově shodovali, u kauz už panovaly rozdílné názory od všech tří respondentů. Všichni ale rasismus jednoznačně odsuzují a jsou za to, aby se v jeho odstraňování z krásných českých fotbalových stadionů pokračovalo.

Seznam použité literatury

FARRINGTON, Neil, Daniel KILVINGTON, John PRICE a Amir SAEED. Race, Racism and Sports Journalism [online]. Routledge, 2012. ISBN 9781136508172. Dostupné z: doi:10.4324/9780203146309

JÍLEK, Viktor. Žurnalistické texty jako výsledek působení jazykových a mimojazykových vlivů. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2009. ISBN 978-80-244-2218-3.

KASSIMERIS, Christos. European Football in Black and White: Tackling Racism in Football. 2007. ISBN 9780739154861

KENDI, Ibram. *How to be an antiracist*. Los Angeles: Random House Publishing Group, 2019. ISBN 978-05-255-093-01

MALINA, Jaroslav. *Antropologický slovník, aneb, Co by mohl o člověku vědět každý člověk: (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, c2009. ISBN 978-80-7204-560-0.

MAREŠ, Miroslav; SUCHÁNEK, Marek a SMOLÍK, Josef. *Fotbaloví chuligáni: evropská dimenze subkultury*. Brno: Centrum strategických studií, 2004

SCHAEFER, Richard T. Encyclopedia of Race, Ethnicity, and Society. 2008. ISBN 978-1-4129-2694-2.

SLEPIČKA, Pavel. *Sportovní diváctví: rozbor negativních jevů na stadiónech : prevence proti diváckým výstřelkům*. Spartakus (Olympia). Praha: Olympia, 1990. ISBN 80-7033-012-0.

ŠTORKÁN, Karel. *K některým otázkám současné české reportáže*. Praha: SPN, 1963